

λεπτομερείας, γνωστὰς ἄλλως τε, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς Ἑθικῆς ἐν ταῖς σχολαῖς τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων, παρατηροῦμεν μόνον, ὅπερ καὶ μάλλον ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐνδιαφέρει, ὅτι ἂν καὶ οἱ ἀρχαῖοι οὗτοι φιλόσοφοι πολλὰς καὶ χρησίμους ἀληθείας περὶ Ἑθικῆς ἐξήνεγκον, ἐν τούτοις παρ' ἀπάσαις ταῖς Φιλοσοφικαῖς αὐτῶν Σχολαῖς ἡ Ἑθικὴ ἐφέρετο ὡς δόγμα, ἐνῷ ἡ ὑπερφάνεια καὶ ἡ ὑπερβολὴ κατεῖχον περισσοτέραν θέσιν τῆς λογικῆς καὶ τῆς εἰλικρινείας· ἐντεῦθεν δὲ αἱ ἀσυνέπειαι, εἰς ἃς περιέπιπτον αὐτοὶ οἱ δογματίζοντες ταύτην, καὶ ἡ ὀλίγη ἀγαθὴ ἐπιρροή τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ἐπὶ τοῦ συνόλου τῆς κοινωνίας. Διαπεραιωθείσα, μετὰ τὴν ἐντελῆ αὐτῆς διαμόρφωσιν, ἡ Ἑθικὴ τῶν Στωϊκῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ἐνθα οὐδὲν ὄντως ἀντάξιον αὐτῆς ἀποτέλεσμα ἐπέφερεν, εἰς τὴν Ῥώμην, ἔχρησίμεισε μὲν βεβαίως ὅπως προπαρασκευάσῃ ὅλους τοὺς μεγάλους πολίτας, οἵτινες ἀνέλαμψαν κατὰ τὸ τέλος τῆς Δημοκρατίας, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς διατηρήσαντας ἀρετὰς τινὰς κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Αὐτοκρατορίας· ἀλλ' ἐν τούτοις κατ' οὐδὲν ἴσχυσε νὰ μεταβάλλῃ τὰ ἔθνη τοῦ εἰς εἰς τὰς θηριομαχίας καὶ τὴν πολιτικὴν πλεονεξίαν κορεννυμένου λαοῦ τῆς Ῥώμης. Αὐτὸς δὲ ὁ Σενέκας, ὁ ἐπιφανέστερος ἐν Ῥώμῃ τῆς Ἑθικῆς ταύτης ἀντιπρόσωπος, ἀπόστολος τοῦ πόνου, τοῦ θανάτου καὶ τῆς πενίας, ὅστις ἐκατοντάκις παρήγγειλεν εἰς τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Λουκίλλιον ὅπως ἀπαξ τῆς ἐβδομάδος μὲν νῆστις καὶ ἐνδύεται μὲ ῥάκη, ἵνα συνήθισῃ νὰ μὴ φοβῆται τὴν πείναν καὶ τὴν πενίαν, ἦτο εἰς τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐπορωτέρων Ῥωμαίων, αἰσχυρόμενος νὰ ἐξέλθῃ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Ῥώμης ἐπὶ πεπαλαιωμένης ἀμάξης ἐποχοῦμενος. Περιεποιοῦντο σφόδρα τὸν Καλλιγούλαν, μὴ ὀμολήσας ποτὲ δημοσίᾳ, διότι ἐγίνωσκεν ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος διίσχυρίζετο ὅτι ἦτο ὁ μέγα λειτερος τῆς οἰκουμένης ῥήτωρ, διέτριψε δὲ κατ' ὅλον τοῦ τὸν βίον ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Νέρωνος μαθητοῦ τοῦ καὶ τυράννου τοῦ.

[Ἐπεται συνέχεια]

ΚΟΜΦΟΥΚΙΟΣ

ἈΘΗΝΑΪΚΗ ΗΧΩ

Μιὰ τῶν ἡμερῶν τούτων διηρχόμην τὴν ὁδὸν Σοφοκλέους. Ἦ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ζωηρὰ κίνησις τῶν χρηματιστῶν, ἀνερχομένων καὶ κατερχομένων τὴν κλίμακα τοῦ Ἱεροῦ τοῦ Κερδώου, — ὡς ἀποκαλοῦσιν ἐνίοτε τὸ Χρηματιστήριον αἱ ἐφημερίδες, — σχηματίζοντων ὀμίλους καὶ συζητούντων κατ' ὁδὸν ἢ πληρύνοντων τὸ πολυάνθρωπον καὶ βομβοῦν καφενεῖον, μοὶ ἐξήγειρε τὴν αἰνιδίαν ἐπιθυμίαν ν' ἀνέλθω εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ νὰ ἐπισκοπήσω ὀλίγον τὸν κόσμον ἐκεῖνον τὸν ξένον εἰς ἐμὲ καὶ ἄγνωστον, τὸν ὅποιον σπανιώτατα λαμβάνω ἀφορ-

μὴν νὰ βλέπω ἐν τῇ ἐνασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματός του. Θὰ ἦτο ἡ δευτέρα ἢ τρίτη φορά, ἀφ' ἧς συνηρμολογήθη, κατ' ἣν ἀνηρχόμην τὴν κλίμακα ἐκείνην τὴν εὐρεῖαν καὶ μαρμαρίνην. Καὶ ἐνθυμοῦμαι τώρα μίαν σκηνὴν διαδραματισθεῖσαν πρὸ τῶν ὀμμάτων μου, τὴν ἄλλην φοράν, ἐπὶ τῆς κλίμακος αὐτῆς ἀκριβῶς. Παχὺς κύριος μὲ παχεῖαν ἄλυσιν χρυσῇν καὶ κατὰμαυρην γενειάδα, κατήρχετο ἐσπευσμένως. Εἷς ἄλλος ἀνήρχετο ἡσυχος, βαθμίδας τινὰς πρὸ ἐμοῦ, καὶ συγκρουσθεὶς πρὸς τὸν πρῶτον, τῷ ἐζήτησε τὴν φωτιάν του. Ὁ παχὺς κύριος τῷ ἐνεχείρισε μὲν τὴν πίπαν του, ἀλλὰ χωρὶς διόλου νὰ σταματήσῃ ἐλόξευσε τὴν διεύθυνσίν του, διήλθε πλησίον μου ὡς ἀστραπὴ, ἐκατρακύλισε τὸ ὑπόλοιπον τῆς κλίμακος καὶ ἐξηφανίσθη ἐσπευσμένος, τεταραγμένος. Ὁ ἄλλος ἀπέμεινε μὲ τὴν ἐξ ἡλέκτρου ὀγκώδη πίπαν εἰς τὰς χεῖρας ἐνός, μετέωρος, περιφέρων τὸ βλέμμα ἀπ' αὐτῆς εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐχάθη ὁ κύριός της καὶ ἀπὸ τούτου εἰς ἐμέ, τὸν πλησιέστερον μάρτυρα τῆς σκηνῆς. Ἐπὶ τέλους ἐμειδίασε πικρῶς καὶ μοὶ εἶπε χωρὶς νὰ μὲ γνωρίζῃ :

— Ὁ κακόμοιρος ! Ἦταν παραζαλισμένος καὶ δὲν τὸ ἐκατάλαβα. Ποῖος ξέρει πόσα θὰ ἔχασε ! ...

Δὲν ἤξεύρω τί ἀπέγεινε, ἀλλ' ἤξεύρω ὅτι πούθεν ἄλλοῦ ἐκτὸς τῶν μεγάλων τούτων κέντρων τῆς κυθείας, δύναται τις νὰ γείνῃ μάρτυς τοσούτῳ ζωηρῶν συγκινήσεων καὶ νὰ ψυχολογήσῃ ἐπὶ φυσιογνωμιῶν καὶ βλεμμάτων καὶ κινήσεων καὶ ἐκφράσεων, ἄχαρι μὲν ἔργον, τὸ ὅποιον ὅμως ἀποτελεῖ τὴν μονομανίαν μερικῶν καὶ τὴν μόνην πηγὴν ὕλικού διὰ τὸ ἔργον των. Ἐσκαπτόμην ὅτι ἀδικῶ πολὺ τὸν ἑαυτόν μου, — διότι καὶ ἐγὼ δὲν εἶμαι ἐντελῶς ἀπηλλαγμένος τῆς ἀσθενείας αὐτῆς. — πού δὲν πηγαίνω συχνὰ εἰς τὸ Χρηματιστήριον καὶ ἐσυλλογίζομαι τὸν κορυφαῖον τῶν μονομανῶν περὶ τῶν ὁποίων σὰς ἔλεγα, τὸν Ζολᾶ, ὁ ὅποιος πολλὰς ὥρας διήλθεν ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κόσμου τῶν κολληδιστῶν καὶ τῶν μεσιτῶν διὰ νὰ γράψῃ τὸ Χρ ῆ μ ᾱ του. Καὶ ἐκεῖνον μὲν τὸν ἀνεγνώρισαν ἂν καὶ μετρημεισμένον καὶ ἤρχισαν νὰ προσέχωσι γύρω του καὶ νὰ ἐπιτηδεύωνται καὶ νὰ κρύπτωσι τὰς συγκινήσεις των καὶ, κατὰ τὴν φράσιν τοῦ ἰδίου, νὰ νοθεύωσι τὴν ἀλήθειαν τῆς ψυχολογικῆς στιγμῆς. Ἀλλ' ἐμὲ ἂν καὶ ἀμεταμείστον οὐδεὶς μὲ ἀνεγνώρισεν, ἐκτὸς ὀλίγων φίλων καὶ γνωστῶν, τοὺς ὁποίους ἐλάχιστα βέβαια συνειναι ἡ παρούσα μου καὶ ἐδυνήθηον οὕτω νὰ μείνω εἰς μίαν γωνίαν ἐκεῖ ἡσυχος καὶ ἀπαρτήρητος. Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι ὁ Ζολᾶ θὰ μ' ἐζήλευε διὰ τοῦτο. Γύρω μου τὰ συμπτώματα τοῦ χρηματιστικοῦ πυρετοῦ ἀνεφαίνοντο ἄφθονα, ἀπροσποίητα, ἀπέριττα. Ἦτο ἡμέρα ζωηρῶν πράξεων, διότι τηλεγραφήματα ἐκ Λονδίνου ἔρχον ἀγγεῖλαι ἀνύψωσιν ἀξιών καὶ ἐπέκειτο νέα. Ὁ κόσμος συνωστιζόμενος περὶ τὸ κυκλωτέρως διάζωμα, ἄφρικτά, ἐπύρεσεν, ἐβόναξεν, ἐχειρονόμει μὲ κινήσεις νευρικὰς, μὲ ὀφθαλμοὺς σπινθηροβόλους. Λέξεις ἀκατάληπτοι, συνθηματικά, ἀντήχουν ἀπὸ λαρύγγων ποικιλοφώνων. Ὁ ὄρυθος ἦτο ζαλόεις, ἐκκωφωτικός, καὶ ἡ σύγχυσις ἀπερίγραπτος. Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἐργασία ἐγένετο τυπικὴ μεθοδική, ἀπόρροκος. Ὁ λόγος ἦτο ἐκεῖ συμβόλαιον, αἱ μολυβδοῖδες ἐπέπιπτον κατὰ τῶν σημειωματαρίων ἀνίλειοι καὶ οἱ ὀμίλοι εἰς τὰς γωνίας συνε-

ζητούν χαμηλοφώνως καὶ διὰ νευμάτων. Ἐπαίξαν, ἡγόραζαν, ἐκινδύνευαν, ἔχαναν, ἐκέρδιζαν. Ἀνέκδοτα μυρία ὅμοια πρὸς τὸ τῆς κλίμακος. Δίψα χρημάτων καὶ κέρδους καυστική. Ἄλλοι εὐτυχεῖς, ἄλλοι δυστυχεῖς, ἄλλοι ἀναπνέοντες, ἄλλοι ἀγωνιῶντες, ὡς περὶ μεγάλην τράπεζαν χαρτοπαικτείου...

Καὶ τί κόσμος ἐκεῖνος, Θεέ μου, τί κόσμος! Ὅποια φυσιογνωμία ἀπαίσιαι, ὅποια ὄψεις, ὅποια αἰσθημάτων, ὅποια ἔνστικτα! Πῶς ἤθελα ν' ἀναπαρστήσω τὸ θέαμα τοῦ κυκεῶνος αὐτοῦ πρὸ τῶν ἀναγνωστῶν μου, νὰ το ἀναπολήσουν ὅπως πολλάκις θὰ ἔτυχε νὰ τὸ ἴδουν, καὶ ἐπ' αὐτοῦ νὰ προκαλέσω ὀλίγας σκέψεις, κατὰ τὴν ἥρεμον καὶ μετριοπαθῆ φιλοσοφικὴν μου συνήθειαν...

*

Εἶμαι ἄνθρωπος καὶ ἐγὼ ζῶν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ ἀγαπῶ τὸ χρέμα ὡς τὸ μόνον σήμερον μέσον ὕλικῆς καὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, ἀρ' οὐ μάλιστα κυνικὸς φιλόσοφος οὐδέποτε κατώρθωσα νὰ ἦμαι. Ἀλλὰ τὴν ἐμπαθῆ αὐτὴν ἀγάπην δὲν τὴν χωρεῖ ὁ νοῦς μου, τὸ ὁμολογῶ. Νὰ ὑπάρχωσιν ἄνθρωποι—καὶ τόσῃ πολλοί,—ὡς μόνον μέλημά των ἔχοντες τὸ χρέμα καὶ ἐπὶ τούτου ἀποκλειστικῶς ἐργαζόμενοι διὰ ν' ἀποκτήσωσι περισσότερον, ἀφαιροῦντες αὐτὸ ἐκ τοῦ θυλακίου τῶν ἄλλων, καὶ νὰ ὑπάρχωσι μέγαρχα ὑψιρεφῆ στεγάζοντα καὶ νόμοι προασπίζοντες τὴν ἐργασίαν ταύτην, εἶνε ἐκ τῶν ἀπελπιστικωτέρων φαινομένων, τὰ ὅποια δύναται σήμερον νὰ ἴδῃ ὁ ἀρ' ὑψηλοῦ παρατηρητής. Φαντάζομαι, καὶ δὲν ἡμπορῶ νὰ μὴ γελᾶσω, τὴν ἱερὰν φρίκην, ἣ ὅποια θὰ κατελάμβανεν ἓνα σημερινὸν σοσιαλιστὴν—ἐκ τῶν ἀγνῶν καὶ θεωρητικῶν ἐννοῶ, καὶ ἔχι τῶν δημοκόπων—ἐπὶ τῇ θεᾷ ὀμίλῳ χρηματιστῶν ἐν τῇ ἐνασκήσει τοῦ ἐπαγγέλματος, ἐξ ἐκεῖνων τῶν ὁποίων ἡ ὄψις, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν δὲν εἶνε σπάνιον τὸ φαινόμενον, ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν τῆς ψυχῆς διαθέσεων διαμορφωμένη, ἔχει προσλάβει ἔκκρασιν ὀρέου ἀρπακτικῆς, ἀγρίου, τέρματος. Τόση προσήλωσις πρᾶγματι, τόση σπουδὴ, τόση ἐπιτηδεύσις καὶ ἀγωνία πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων, μὴ ἀντιπροσωπεύοντων ἐργασίαν χρήσιμον παραγωγικὴν, εἶνέ τι σκανδαλώδες καὶ ἔχι πολὺ ἔντιμον, μεθ' ὅλην τῆς υπερτάτης θεᾶς Τύχης τὴν ἐφορείαν, διὰ πάντα ἔχοντα ἄλλοιαις περὶ κοινωνίας ιδέαις, θεωροῦντα ἐπωδῆποτε τὴν ζωὴν ὡς στάδιον ἐνεργείας ὑπὲρ τοῦ πλησίον καὶ ἐργασίας θετικῆς ὑπὲρ τῶν ἐπιγενομένων, ἀποκρούοντα δὲ πᾶσαν τάσιν ἀμέσως ἐγωϊστικὴν καὶ ἐνασχόλησιν ἄχρηστον μὲν διὰ τοὺς ἄλλους, ἀμείδουσιν δὲ μόνον ὕλικῶς τὸν ἐργαζόμενον. Πρὸ πάντων διὰ τοὺς πνευματικῶς ἐργαζομένους καὶ τρέφοντας ὑψηλότερα ἰδανικὰ πρέπει νὰ εἶνε τραῦμα ἀλγεῖνδον ἡ θεὰ τῆς τάξεως αὐτῆς τῆς πολυπληθοῦς ἔντων ἀνθρωπίνων, οἱ ὅποιοι περιώρισαν ἑαυτοὺς ἐν μόνον τὸν προορισμὸν τῆς ζωῆς καὶ καταπνίγοντες πᾶν ἱερὸν ἐντὸς των καὶ εὐγενές, ἐὰν ὑπάρχῃ ἐν σπέρματι, χαλαροῦσι τὰς συνειδήσεις καὶ κυλίσουσιν ἑαυτοὺς εἰς πεδὶον ταπεινόν, ὅπου αἱ ψυχαὶ ἀσφυκτιῶσι καὶ μαχαίνονται...

Ἀλλ' ἐγὼ δὲν θέλω νὰ φανῶ τόσον ἰδανικὸς καὶ ἀπόλυτος. Ὅπως εἶνε σήμερον συγκεροτημένη ἡ κοινωνία, καὶ θὰ διατηρηθῇ ἐπὶ μακρὸν ἀκόμῃ οὕτως,

ἡ τάξις τῶν χρηματιστῶν εἶνε ἀνεκτὴ καὶ δύνανται νὰ θεωρηθῇ τίμιον κατὰ συνθήκην καὶ χρησιμὸν μάλιστα τὸ ἐπάγγελμα καὶ τοῦ τραπεζίτου καὶ τοῦ τοκιστοῦ καὶ τοῦ ἀργυραμοιβοῦ ὡς καὶ τὸ νὰ ὑπάρχῃ Χρηματιστήριον μὲ κολληδιστὰς καὶ μεσίτας, ἀμείβον ἐν μέτρῳ διὰ τοῦ κέρδους τὴν ἀρετὴν τῶν μάλλον ἐξ αὐτῶν ἐπιτηδεῶν. Ἀλλὰ τὸ κακόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀπλῶς θέλω νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν, εἶνε ὅτι τὸ Χρηματιστήριον αὐτὸ ἔχει ἔλξιν καὶ ἔλξιν τόσῃ μᾶλλον ὀλεθρίαν, ὅσον ἰσχυρὰν καὶ ἀκαταμάχητον. Ἀνθρώποι καὶ πρὸ πάντων νέοι, ἀποκτήσαντες πολλάκις δι' ἐργασίας κοπιώδους ὀλίγα χρήματα, ἀντὶ νὰ τὰ χρησιμοποιήσωσι, πηγαίνουν μὲ τὴν ἐλπίδα ἀπόνου κέρδους καὶ τὰ χάνουν εἰς τὸ Χρηματιστήριον. Εἶνε ἀδαιεῖς, ἀπονήρευτοι, ἀνεπιτηδεῖοι, καὶ γίνονται θύμα τῶν ἐξησκημένων, τῶν ἐπιτηδεῶν, τῶν μὴ παιζόντων μὲ πολλὴν τιμιότητα, οἱ ὅποιοι τοὺς παρασύρουν. Ἡ κοινωνία μας, ἡ τόσον ἐλαττωματικὴ αὕτη κοινωνία, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει δίψα χρυσοῦ ἄνευ ὀρέξεως ἀναλόγου ἐργασίας, ἔχει μυρία νὰ παρουσιάσῃ τοιαῦτα παραδείγματα. Ὅπως μοὶ ἔλεγεν ἐσχάτως εἷς φίλος μου, ὁ ρωμῆς διὰ δύο πράγματα νομίζει τὸν ἑαυτόν του ἀπολύτως ἱκανόν· νὰ γράφῃ στίχους καὶ νὰ παίξῃ εἰς τὸ χρηματιστήριον. Ἐγνώρισα δυστυχῶς πολλοὺς τοιούτους. Τοὺς εἶδα νὰ λάμψουν ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας μὲ τὰ πρῶτα χρήματα, τὰ ὅποια ἔτυχε νὰ κερδίσουν καὶ τῶν ὁποίων τόσον αἰσθάνονται τὸ βάρος καὶ τὴν ἀξίαν, ὥστε νὰ μὴ ἡξεύρουν πῶς νὰ τὰ σωτεύσωσι, καὶ κατόπιν νὰ καταστραφῶν, νὰ σθυσθῶν μὲ τὰς ἐπανειλημμένας ἀτυχίας. Καὶ καταρῶνται τέρα τὴν Τύχην των, ἐγκλιεστοὶ ἔχι ὀλίγοι καὶ εἰς τὰς φυλακάς, ἐν ᾧ δικαιοτεροὶ θὰ ἦσαν ἂν κατηρῶντο τὴν κεφαλὴν των. Ὅσον, νομίζω, καὶ ἂν τοὺς ἐμειδία ἡ Τύχη, ὅσον καὶ ἂν συνεσώρευαν πλοῦτη, δυστυχεῖς πάντοτε καὶ ἔλεεινοὶ θὰ κατήντων οἱ μὴ αἰσθανόμενοι ἑαυτοὺς γεννημένους διὰ τὸ ἐπάγγελμα καὶ ὡς μίαν ἀπλὴν δοκιμὴν χαρακτηρίζοντες τὸ πρῶτον αὐτῶν ἰδιόθημα. Πρῶτον ὅτι τὸ χρέμα ἐν γένει τὸ ἀπονεμόμενον ἐξ εὐνοίας τῆς Τύχης δὲν ἔχει τὴν χάριν καὶ τὴν γλυκύτητα τοῦ κερδιζομένου ἐκ τῆς ἀληθοῦς ἐργασίας, οὔτε ἐμπνέει τὸν ἀναγκαῖον πρὸς αὐτὸ σεβασμὸν, τὸν μόνον ἱκανὸν νὰποτρέψῃ τὴν ἀσυνταξίαν καὶ τὴν ἐκχαύλισιν. Πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς ιδέας ταύτης ἀρκεῖ νὰναλογισθῶμεν ὅλοι μας πῶς μᾶς ἐφάνησαν καὶ πῶς ἐπῆγαν τὰ χρήματα τὰ ὅποια, ἀνεμομαζώματα διαβολοσκορπίσματα, ἐκερδίσαμεν ποτὲ τυχὸν εἰς τὰ χαρτὰ ἢ ἄλλο τι τυχερόν. Ἐπειτα, ἐκτὸς τοῦ ὅτι κινδυνεύουν νὰ καταστραφῶν οικονομικῶς ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, κινδυνεύουν οἱ νέοι νὰ πάθουν καὶ ἄλλο ἀκόμῃ χειρότερον, νὰ κακοσυνειθίσουν καὶ, εὐνοοῦμενοι ὑπὸ τῆς τύχης, νὰ μένουν ἐκεῖ χρηματισταὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, οἱ ἄλλως εὐγενέστερον τι θυνάμενοι νὰ ἐκλέξωσι. Διὰ τοῦτο προσέβλεψα μὲ βλέμμα πλήρες οἴκτου νεαρόν μου φίλον, ἀξιόλογον καθ' ὅλα τὰ ἄλλα, ὁ ὁποῖος μίαν ἡμέραν, ἐν εἰδει ἐγκαρδίου ἐξομολογήσεως, μοὶ εἶπε·

—Θέλω νὰ παίξω εἰς τὸ Χρηματιστήριον. Τί λέες;

*

Λέγω ὅτι τὸ κακόν εἶνε ἀκόμῃ μεγαλύτερον ἀρ'

ὅσον φαντάζεται τις εἰς τὸν τόπον μας, ὅπου ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναμιγνυομένων εἰς τὰ χρηματιστικά εἶνε εἰς ἄκρον πρὸς τὸ λοιπὸν τοῦ πληθυσμοῦ δυσανάλογος. Ἐδῶ ἡ τῶν κυβιστῶν δὲν εἶνε πλέον τάξις ἀλλ' ὁλομέλεια. Εἰς τόπον δὲ ὅπου ἐν γένει ἡ παραγωγικὴ ἐργασία, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον εἶνε παρημελημένα, δυστύχημα εἶνε νὰ πλεονάζουν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον ἀπ' ἐνὸς οἱ θεσιθῆραι, οἱ ἀνευ ἐργασίας φιλοδοξοῦντες νὰ ζήσωσιν ἐκ τοῦ κεντρικοῦ Ταμείου καὶ ἀπ' ἐτέρου οἱ χρυσοθῆραι, οἱ πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες ἀέρα, φιλοδοξοῦντες νὰ κερδίσωσι τὴν διαφοράν καὶ ἀντὶ πάσης ἐργασίας περιμένοντες τὴν ἀνύψωσιν ἢ τὴν πτώσιν τῶν ἀξιών...

Οὕτω μελαγχολικαὶ σκέψεις με κατεῖχον ἐφ' ὅσον εὐρισκόμεν εἰς τὴν αἴθουσαν τοῦ Χρηματιστηρίου. Βαθυρρῶν ἔπαυσα νὰ ψυχολογῶ ἐπὶ τῶν γύρω μου φυσιογνωμιῶν καὶ κινήσεων καὶ ἤρχισα νὰ θαυμάζω τοὺς ἀψηφούντας πᾶν ἀποτρόπαιον θέαμα, ὁσάκις δύνανται νὰ ἱκανοποιήσωσι τὴν ἐξὶν τῆς παρρηρήσεως καὶ τῆς μελέτης. Καὶ κατῆλθον ἐκεῖθεν μετ' ὀλίγον ὡς ἐκ χώρου ἀσφυκτικοῦ, σπεύδων νὰναπνεύσω ὀλίγον ἀέρα καὶ νὰ αἰσθανθῶ ὅτι ζῶ ὡς ἄνθρωπος.

ΑΝΤΙΑΛΛΟΣ

ΤΑ ΤΡΙΑ ΦΛΩΡΙΑ¹

— Λοιπὸν ἦσαν εὐχαριστημένοι ἀπὸ αὐτὴν τὴν τέχνην;

— Νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν ὅχι καὶ τόσο· κάθε τέχνη ἔχει καὶ τὸ κακὸ της.

— Μὴ σοῦ κρατοῦσαν τὰ κουβαλιστικά σου εἰς κάποια σπίτια;

— Πολὺ σπάνιαις φοραῖς· τ' ἄφινα κάποτε θεληματικῶς ἐκεῖ ὅπου ἔβλεπα νὰ μὴν ἔχουν ν' ἀγοράσουν μήτε τὸ ξερὸ ψωμί· ἀλλὰ ὀλίγον καιρὸν ἀφοῦ ἔπιασα αὐτὸ τὸ ἔργον μ' ἐκυρίευσε κατῆφεια καὶ θλίψις.

— Ἐντρεπόσουν τὸν κόσμον;

— Καθόλου· γιατί νὰ ἐντραπῶ; δὲν εἶναι ἐντροπὴ νὰ ζῇ ἄνθρωπος μετὰ τὸν κόπον τοῦ ὕστερα ἡμῶν πάντοτε καθαρά φορεμένος· ἡμῶν καὶ ἀγαπημένων μετὰ ὅλον τὸν κόσμον· μετ' ἔλεγαν «ὁ ἀρχοντικός νεροκουβάλας».

— Εἶχες εἰς τὸν νοῦν σου ἐκεῖνα τὰ τρία ὀνειράτα.

— Ὅχι, πατέρα· αὐτὰ εἶναι πράγματα θεϊκὰ καὶ ἂν θὰ ἔλθουν ἔρχονται μοναχὰ τους. Ἡ λύπη μου ἦταν ἄλλη· αὐτὴ ἡ τέχνη μᾶς δίνει τὸ ἐλεύθερο νὰ πατοῦμε εἰς πολλὰ σπίτια, καὶ πτωχὰ καὶ πλούσια, καὶ νὰ βλέπουμε καὶ ν' ἀκούμε πολλὰ πράγματα ὅπου οἱ περισσότεροι δὲν βλέπουν καὶ δὲν ἀκοῦν.

— Καὶ αὐτὸ δὲν σ' εὐχαριστοῦσε, καὶ μένε! νὰ δικαιοδοξῇς καθημερινῶς; ἐγὼ θὰ πλέροναι κάτι νὰ μαθαίνω ἀπ' ἐξω τὰ μυστικά τοῦ κόσμου.

— Ὅχι, πατέρα· αὐτὸ μ' ἐστενοχωροῦσε φο-

θερά, ἴσια ἴσια νὰ μαθαίνω κάποια πράγματα ξένα· ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦμε νὰ κάμουμε τὰ μάτια μας νὰ μὴ βλέπουν καὶ τ' αὐτιά μας νὰ μὴν ἀκοῦν.

— ὦ! καὶ μένε! μετὰ αὐτὸ τὸ ἰδίωμα ποῦ ἔχεις γιατί δὲν ἐπήγαγινες καλῆτερα δόκιμος εἰς κανένα μοναστήρι καὶ θὰ ἐγενόσουν γλῆγορα ἡγούμενος. Ἀλλὰ ν' ἀκούσω κ' ἐγὼ τί σ' ἐπείραζε.

— Δὲν ἤμπορῶ νὰ σοῦ εἰπῶ πόσα εἶδα καὶ τί εἶδα εἰς διάφορα σπίτια· μοναχὰ σοῦ λέγω ὅτι ἐγνώρισα πῶς πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν δύο τρόπους τῆς ζωῆς· ἄλλος ὁ τρόπος τοῦ σπιτιοῦ καὶ ἄλλος ὁ τρόπος τοῦ δρόμου· μέσα εἰς τὸ σπίτι εἶναι διεστραμμένοι, ἄδικοι εἰς ταῖς γυναικίαις τους καὶ εἰς τὰ παιδιὰ τους, καὶ βλάσφημοι εἰς τοὺς ὑπηρέτας, καὶ ὅταν βγαίνουν ἐξω εἰς τὸν κόσμον γίνονται ἀγαθοί, ἔχουν πάντοτε εἰς τὰ χεῖλη τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν φιλάνθρωπίαν, δὲν λείπουν ἀπὸ καμμίαν ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας μας· μετὰ αὐτοὺς τοὺς τρόπους κατορθώνουν, καθὼς περνοῦν μετὰ ἥθος πλασμένο, νὰ τοὺς χαιρετᾷ, καὶ νὰ τοὺς προσκυνᾷ ὅλος ὁ κόσμος· εἰς τὸ σπίτι τοῦ καθενὸς φανερώνεται ὅτι εἶναι, καὶ ἐξω εἰς τὸν δρόμον παρουσιάζεται ὅτι δὲν εἶναι· αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι, καὶ εἶναι πολλοί, φοροῦν ἐπὶ ζωῆς τους μιὰ θωριαστὴ μάσκα, βλῆμεν καὶ τὴν τέχνην, ὥστε εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ὑποψιάσῃς ἀποκάτω της τὴν ἀσχημάδα καὶ τὰ σιχαμερὰ ζαρώματα. Ὑπάρχουν, ἀλήθεια, καὶ οἱ καλοὶ, καὶ εἶδα εἰς τὰ σπίτια τους νὰ βασιλεύῃ ἡ καλὴ τάξις, ἡ καλοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη, καθὼς εἰς τὸ σπίτι ἐκείνου τοῦ ἀγαπητοῦ μου Κυρίου καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ὀλίγοι συμβαίνει νὰ ἔχουν τὸ σέβας τοῦ κόσμου.

— Τέτοια μοῦ ἔλεγε καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς μας, εἶπεν ὁ γέρος, συμβαίνουν εἰς ταῖς μεγάλαις πολιτείαις· γιὰ μᾶς τοὺς ἐσχίταις εἶνε πολὺ δύσκολο νὰ φοροῦμε μάσκας, νὰ κρυφθῶμε ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον· ἂν δέρνουμε τὴν γυναῖκα μας ἢ τὴν θυγατέρα μας, ἀμέσως τὸ μαθαίνει ἡ γειτονία ὅλη, καὶ κατόπιν ὅλο τὸ χωριό καὶ ὕστερα αὐτὸ δὲν λογίζεται κακὸ· ὅλοι σχεδὸν δέρνουμε ταῖς γυναικίαις μας.

— Εὐρίσκονται—ἀπάντησε ὁ νέος—καὶ μέσα εἰς τὴν πολιτείαν βάρβαροι ἄνδρες ποὺ δέρνουν ταῖς γυναικίαις τους· καὶ ἀκόμη ἀνδρογύναικα ποὺ δέρνουν τοὺς ἄνδρας τους· ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα μένει σκεπασμένο, ἢ ὀλίγοι τὸ ξεύρουν· καὶ κατόπιν τοὺς βλέπεις τὴν ἰδίαν ἡμέραν νὰ βγαίνουν μαζί εἰς τὸν περίπατον καὶ νὰ συνομιλοῦν ὡς ἀγαπημένα ἀνδρόγυνα.

*

Ἐσιώπησαν οἱ ὁδοιποροὶ ὅταν εἶχαν φθάσῃ εἰς τὸ μέρος, ὅπου ἀπὸ τὸ στένωμα ἔβγαλιναν εἰς τὸν μεγάλον δρόμον· τὸ ἄλογο διὰ μιᾶς ὤρθωσε